

Bilaga 8 Granskningsmallar för bedömning av risk för bias

Innehållsförteckning

SNABBSTAR – Granskningsmall för att översiktligt bedöma risken för snedvridning/systematiska fel hos systematiska översikter.....	2
Bedömning av risk för bias i randomiserade kontrollerade studier (RCT), svensk översättning av mallen ROB 2 – Revised Cochrane risk-of-bias tool for randomized trials.....	5

SNABBSTAR

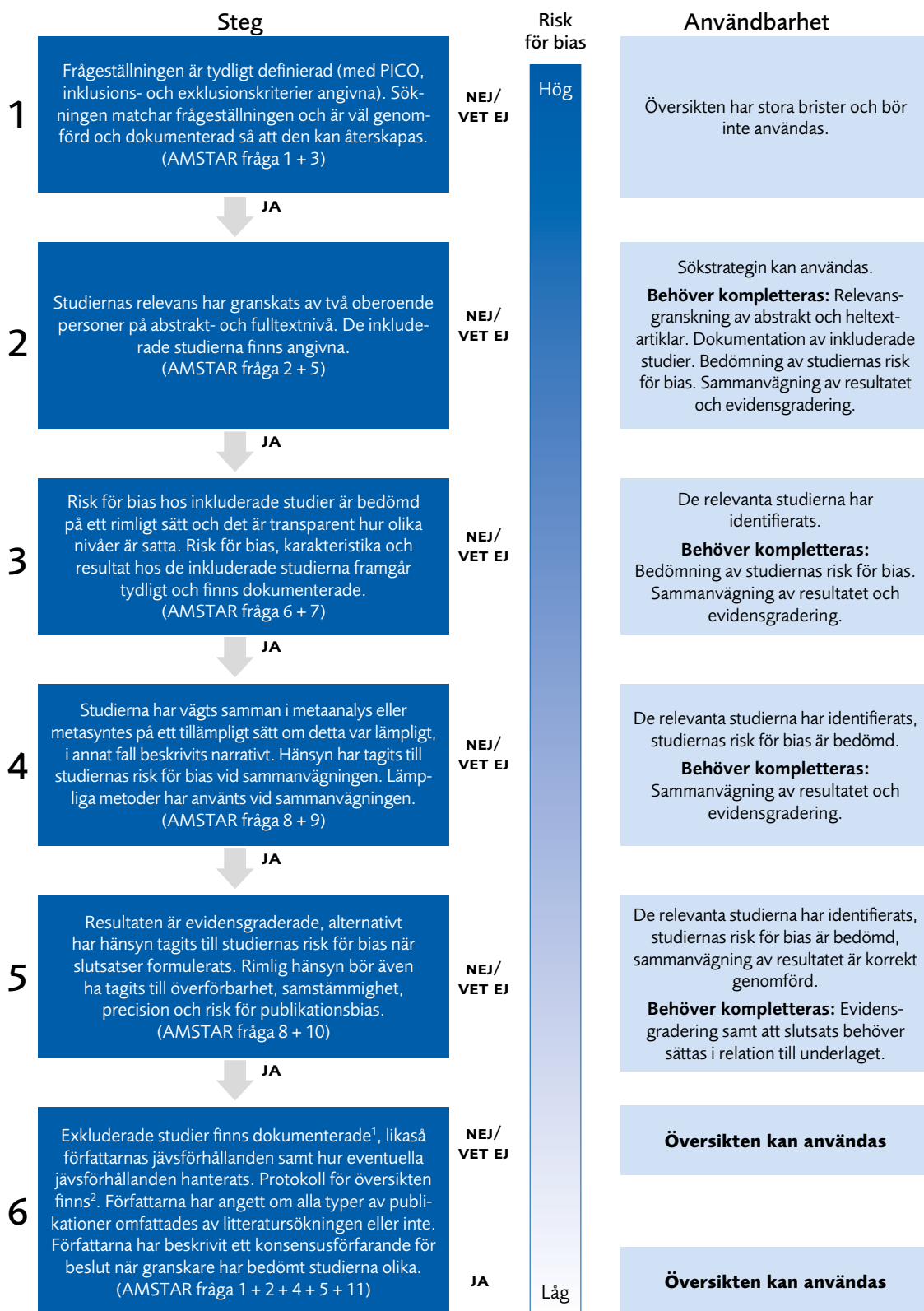
Granskningsmall för att översiktligt bedöma risken för snedvridning/systematiska fel hos systematiska översikter

Denna granskningsmall kan användas för systematiska översikter som inkluderat interventionsstudier, diagnostiska studier samt studier med kvalitativ forskningsmetodik. För en mer djupgående granskning av den systematiska översikten rekommenderar SBU granskningsmallen [ROBIS](#) (med tillhörande [manual](#)).

Hur du använder mallen

Granska den systematiska översikten utifrån de sex steg som finns på nästa sida, uppifrån och ner. Om översikten inte uppfyller kraven i ett steg behöver du inte granska den vidare i efterföljande steg. Till höger om det steg vars krav den inte uppfyllde (under rubriken Risk för bias) kan du se vilken risk för bias den systematiska översikten har. Även systematiska översikter med hög risk för snedvridning kan användas i olika sammanhang, men behöver då kompletteras. Vad översikten behöver kompletteras med står i respektive ruta under "Användbarhet". Mer om hur man kan nyttja delar av systematiska översikter när man tar fram nya systematiska översikter finns att läsa i SBU:s metodbok. Oavsett hur mycket av den systematiska översikten som kan användas, bör man alltid överväga att göra en genomgång av litteraturen från det senaste datumet för översiktens litteratursökning och framåt, eftersom det kan ha tillkommit nya studier.

Stegen i mallen bygger på de frågor som finns i granskningsmallen AMSTAR [1,2]. De frågor som stegen är baserade på finns angivna inom parentes. Vissa frågor kan vara uppdelade och återfinns då i flera av stegen. För en del av frågorna kan man behöva hjälp av någon med specialkompetens, till exempel kan man behöva ta hjälp av en informationsspecialist för att granska sökstrategin. Stegen i mallen tar inte hänsyn till hur överförbara resultaten är till en svensk kontext.

¹ Det är viktigt att de exkluderade studierna finns angivna i anslutning till den systematiska översikten, eller i alla fall sammanfattning av skäl till exkludering. Det förekommer dock att dessa saknas beroende på begränsningar i utrymme hos vissa tidskrifter. SBU anser därför i dagsläget att en systematisk översikt kan bedömas ha medelhög användbarhet även utan att en lista på exkluderade studier finns tillgänglig.

² Det är viktigt att den systematiska översikten föregås av ett protokoll som stämmer överens med det som rapporteras i översikten. För de systematiska översikter som görs idag är det en naturlig del i processen, men för lite äldre översikter kan referens till protokollet eller självs protokollet vara svåra att finna. SBU anser därför i dagsläget att en systematisk översikt kan bedömas ha medelhög användbarhet även utan protokoll.

Referenser

1. Shea BJ, Grimshaw JM, Wells GA, Boers M, Andersson N, Hamel C, et al. Development of AMSTAR: a measurement tool to assess the methodological quality of systematic reviews. *BMC Med Res Methodol* 2007;7:10.
2. Shea BJ, Bouter LM, Peterson J, Boers M, Andersson N, Ortiz Z, et al. External validation of a measurement tool to assess systematic reviews (AMSTAR). 2007. *PLoS ONE* 2:e1350.

Bedömning av risk för bias i randomiserade kontrollerade studier (RCT)

UPPDATERAD 2024-02-13

Uppgifter om den studie som bedömts		
Referens-ID:		
Författare och publiceringsår:		
Uppgifter om bedömningen		
Vilket eller vilka utfall har bedömts?		
Vilken typ av effekt har bedömts?	Att ha allokerats till en intervention	Att ha fullföljt en intervention
	☐	☐
Vem har granskat studien?		
Namn:		

Screeningfrågor		
	Nej/oklart	Ja
1. Är randomiseringen till grupperna otillfredsställande utförd? (gäller både proceduren och utfallet vid baslinjemätningen)	☐	☐
2. Finns det något övrigt skäl att ta bort studien från vidare granskning (till exempel orimliga resultat, olämplig publikationskanal, stark misstanke om oredlighet i forskningen)?	☐	☐
Motivering:		
<i>Tillägg av SBU</i>		

Övergripande bedömning av risk för bias				
	Låg	Måttlig	Hög	Oacceptabelt hög
Gör en bedömning baserad på samtliga domäner 1–6: Hur bedömer du den sammantagna risken för att resultaten i studien kan vara missvisande på grund av bias?	☐	☐	☐	☐
Motivering:				
<i>Modifierad av SBU</i>				

Stöd för bedömningen finns i dokumentet *Manual för bedömning av risk för bias i randomiserade kontrollerade studier (RCT)*. Där finns förtydliganden av begrepp och rekommendationer angående arbetsprocessen.

1. Risk för bias på grund av randomiseringsprocessen					
	Ja	Troligen	Troligen inte	Nej	Oklart
1.1 Var allokeringssekvensen slumpmässigt genererad?	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 Var allokeringssekvensen dold innan deltagarna delades in i grupper?	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 Fanns det skillnader i baslinjevärden mellan grupperna som tyder på brister i randomiseringsprocessen?	☐	☐	☐	☐	☐
Samlad bedömning av risken för bias	Låg	Måttlig	Hög	Oacceptabelt hög	
	☐	☐	☐	☐	
Kommentar:					

2. Risk för bias på grund av avvikelser från den avsedda interventionen					
<p><i>Frågorna besvaras i enlighet med intentionen för bedömningen: att undersöka effekten av att ha allokerats till en intervention (ITT) eller effekten av att ha fullföljt en intervention (PP). Besvara därför antingen frågorna i sektion 2A eller de i sektion 2B inför den sammanvägda bedömningen av domänen.</i></p>					
2A. Besvaras om intentionen är att undersöka effekten av att ha allokerats till en intervention					
	Ja	Troligen	Troligen inte	Nej	Oklart
2.1 Var deltagarna i studien medvetna om sin grupptillhörighet?	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 Var de som gav interventionen (behandlarna) medvetna om vilken grupp studiedeltagarna tillhörde?	☐	☐	☐	☐	☐
	<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte på 2.1 och 2.2: Gå vidare till fråga 2.6 • Ja/Troligen/Oklart på 2.1 eller 2.2: Besvara även fråga 2.3. 				
2.3 Förekom några avvikelser från interventionsplanen – utöver sådana som normalt kan inträffa i verksamheten?	☐	☐	☐	☐	☐
	<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte/Oklart: Gå vidare till fråga 2.6 • Ja/Troligen: Besvara även fråga 2.4. 				
2.4 Finns det skäl att misstänka att avvikelserna har påverkat utfallet?	☐	☐	☐	☐	☐
	<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte: Gå vidare till fråga 2.6 • Ja/Troligen/Oklart: Besvara även fråga 2.5. 				
2.5 Var avvikelserna jämnt fördelade mellan grupperna?	☐	☐	☐	☐	☐

2.6	Användes en lämplig analysmetod för att beräkna effekten av att ha allokerats till en intervention?	☐	☐	☐	☐	☐
	<ul style="list-style-type: none"> Nej/Troligen inte/Oklart: Besvara även fråga 2.7. Gör därefter en sammanvägd bedömning Ja/Troligen: Gör en sammanvägd bedömning av risken för bias på grund av avvikelser från interventionen direkt 					
2.7	Kan det ha skett en betydande påverkan på resultatet på grund av att personer inte analyserats i de grupper de randomiserades till?	☐	☐	☐	☐	☐
2B. Besvaras om intentionen är att undersöka effekten av att ha fullföljt en intervention						
		Ja	Troligen	Troligen inte	Nej	Oklart
2.1	Var deltagarna i studien medvetna om sin grupptillhörighet?	☐	☐	☐	☐	☐
2.2	Var de som gav interventionen (behandlarna) medvetna om vilken grupp studiedeltagarna tillhörde?	☐	☐	☐	☐	☐
	<ul style="list-style-type: none"> Nej/Troligen inte på 2.1 och 2.2: Gå vidare till fråga 2.4 Ja/Troligen/Oklart på 2.1 eller 2.2: Besvara även fråga 2.3. 					
2.3	Var betydelsefulla avvikelser från interventionsplanen balanserade mellan grupperna?	☐	☐	☐	☐	☐
2.4	Fanns det brister i implementeringen av interventionen som kan ha påverkat utfallet?	☐	☐	☐	☐	☐
2.5	Förekom brister i följsamhet till interventionen som kan ha påverkat resultatet?	☐	☐	☐	☐	☐
	<ul style="list-style-type: none"> Om svaret fråga 2.3 är Troligen inte/Nej/Oklart, eller svaret på frågorna 2.4 eller 2,5 Ja/Troligen/Oklart besvara även fråga 2.6 I annat fall: Gör en sammanvägd bedömning av risken för bias för domänen direkt 					
2.6	Användes en lämplig analysmetod för att beräkna effekten av att ha fullföljt interventionen?	☐	☐	☐	☐	☐
Samlad bedömning av risken för bias		Låg	Måttlig	Hög	Oacceptabelt hög	
		☐	☐	☐	☐	
Kommentar:						

3. Risk för bias på grund av bortfall					
	Ja	Troligen	Troligen inte	Nej	Oklart
3.1 Har resultat redovisats för alla eller nästan alla deltagare som randomiserats?	☐	☐	☐	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte/Oklart: Besvara även fråga 3.2. • Ja/Troligen: Gör en sammanvägd bedömning av risken för bias direkt 					
3.2 Finns det belägg för att resultatet inte snedvridits på grund av bortfall?	☐	☐	☐	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte: Besvara även fråga 3.3. • Ja/Troligen/Oklart: Gör en sammanvägd bedömning av risken för bias direkt 					
3.3 Kan det sanna mätvärdet för resultatet vara en möjlig orsak till bortfall?	☐	☐	☐	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte: Gör en sammanvägd bedömning av risken för bias direkt • Ja/Troligen/Oklart: Besvara även fråga 3.4. 					
3.4 Är det sannolikt att det sanna mätvärdet för resultatet är orsak till bortfall?	☐	☐	☐	☐	☐
Samlad bedömning av risken för bias	Låg	Måttlig	Hög	Oacceptabelt hög	
	☐	☐	☐	☐	
Kommentar:					

4. Risk för bias på grund av hur utfallen har mätts					
	Ja	Troligen	Troligen inte	Nej	Oklart
4.1 Användes en olämplig metod för att mäta utfallet?	☐	☐	☐	☐	☐
4.2 Kan metoderna för utfallsmätning ha skiljt sig åt mellan grupperna??	☐	☐	☐	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Om svaret frågorna 4.1 och 4.2 är Nej/Troligen inte/Oklart, besvara även fråga 4.3: • I annat fall: Gör en sammanvägd bedömning av risken för bias direkt 					
4.3 Var de som bedömde utfallet medvetna om vilken intervention deltagarna fått?	☐	☐	☐	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte: Gör en sammanvägd bedömning av risken för bias direkt • Ja/Troligen/Oklart: Besvara även fråga 4.4. 					
4.4 Kan utfallsmåttet ha påverkats av kännedom om erhållen intervention?	☐	☐	☐	☐	☐
<ul style="list-style-type: none"> • Nej/Troligen inte: Gör en sammanvägd bedömning av risken för direkt • Ja/Troligen/Oklart: Besvara även fråga 4.5. 					
4.5 Är det troligt att mätningen av utfallet påverkats av kännedom om grupptillhörighet?	☐	☐	☐	☐	☐
Samlad bedömning av risken för bias	Låg	Måttlig	Hög	Oacceptabelt hög	
	☐	☐	☐	☐	
Kommentar:					

5. Risk för bias på grund av selektiv rapportering av resultat					
	Ja	Troligen	Troligen inte	Nej	Oklart
5.1 Var analyserna genomförda enligt en plan som publicerats innan utfallsdata var tillgängliga? Kan det rapporterade effektestimatet ha valts, utifrån kännedom om resultaten, bland...	☐	☐	☐	☐	☐
5.2 ...flera olika sätt att mäta utfallet? (t.ex. olika skalor, definitioner, tidpunkter)	☐	☐	☐	☐	☐
5.3 ...flera möjliga sätt att analysera data?	☐	☐	☐	☐	☐
Samlad bedömning av risken för bias	Låg	Måttlig	Hög	Oacceptabelt hög	
	☐	☐	☐	☐	
Kommentar:					

6. Risk för bias på grund av intressekonflikter		
	Ja	Nej
6.1 Deklarerar författarna att de saknar finansiella intressen som kan påverka utfallet?	☐	☐
6.2 Deklarerar författarna att de saknar andra bindningar som kan påverka utfallet?	☐	☐
Kommentar:		
<i>Tillägg av SBU</i>		